

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 338

**Spółeczna odpowiedzialność
organizacji**

Diagnoza i doskonalenie

Redaktorzy naukowci

Zdzisław Pisz

Magdalena Rojek-Nowosielska

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Agnieszka Flasińska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: K. Halina Kocur

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-425-7

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	7
Jadwiga Adameczyk: Obszary i kryteria oceny społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw	9
Anna Baraniecka: Raportowanie o poziomie kapitału społecznego w Polsce – stan obecny i perspektywy	20
Marcin Geryk: Rola skutecznej komunikacji z interesariuszami jako narzędzie kształtowania polityki w zakresie społecznej odpowiedzialności uczelni	40
Ewa Głuszek: CSR wśród czołowych przedsiębiorstw Rankingu Odpowiedzialnych Firm – podejście tradycyjne czy nowoczesne?	52
Sylvia Jarosławska-Sobór: Praktyczny wymiar paradygmatu społecznej odpowiedzialności w polskim górnictwie węgla kamiennego	68
Ewa Jastrzębska: Kodeks etyczny jako element zarządzania przez wartości	78
Magdalena Kaźmierczak: Bezpieczeństwo pracy – istotny element całościowej strategii działań CSR	88
Katarzyna Klimkiewicz: Społeczna odpowiedzialność pracodawców – perspektywa teoretyczna a oczekiwania uczestników rynku pracy	97
Elżbieta Kolasińska: Blaski i cienie praktyk społecznej odpowiedzialności organizacji	107
Janusz Kroik, Jan Skonieczny: Odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstwa w perspektywie granic organizacji	118
Paweł Kuźbik: Odpowiedzialność społeczna w sporcie	130
Adrian Pyszka: Wychodząc poza CSR, czyli jak tworzyć wartość w relacji firmy z interesariuszami, wykorzystując hybrydowe łańcuchy wartości	141
Marcin Ratajczak: Koncepcja CSR w aspekcie osiągniętych korzyści społecznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	156
Piotr Rogala: Wysoka jakość życia jako nadrzędny cel społecznej odpowiedzialności biznesu	166
Anna Stankiewicz-Mróz: CSR w obszarze personalnym po przejęciach w sektorze farmaceutycznym	174
Ewa Stawicka: Stosowanie norm i standardów społecznej odpowiedzialności biznesu w przedsiębiorstwach sektora MŚP	185
Justyna Szumniak-Samolej: Inicjatywy B Lab jako wsparcie w tworzeniu innowacyjnych modeli biznesowych opartych na idei CSR	195
Przemysław Wolczek: Ewolucja podejścia do koncepcji zrównoważonego rozwoju na arenie międzynarodowej	206

Summaries

Jadwiga Adamczyk: Areas and criteria of assessment of Corporate Social Responsibility	19
Anna Baraniecka: Reporting on the level of social capital in Poland – current state and perspectives	39
Marcin Geryk: The role of effective communication policy as a tool for social responsibility of university	51
Ewa Głuszek: Corporate Social Responsibility among ROF corporations – traditional or modern approach?	67
Sylwia Jarosławska-Sobór: Practical dimension of social responsibility paradigm in Polish hard coal mining	77
Ewa Jastrzębska: Code of ethics as a part of management by values	87
Magdalena Kaźmierczak: Occupational safety – an important element of the overall strategy of CSR	96
Katarzyna Klimkiewicz: Employers social responsibility – theoretical perspective vs. expectations on the labour market	106
Elżbieta Kolańska: Pros and cons of practices of Corporate Social Responsibility	117
Janusz Kroik, Jan Skonieczny: Corporate Social Responsibility from the perspective of organisational frontiers	129
Paweł Kuźbik: Social responsibility in sport	140
Adrian Pyszka: Moving beyond CSR, that is how to create value between company and stakeholders using hybrid value chains	155
Marcin Ratajczak: The concept of CSR in the context of social benefits achieved by small and medium-sized enterprises of agribusiness	165
Piotr Rogala: High quality of life as a top priority of Corporate Social Responsibility	173
Anna Stankiewicz-Mróz: CSR in the HR area after acquisitions in the pharmaceutical sector	184
Ewa Stawicka: The use of norms and standards of social responsibility in the SME sector	194
Justyna Szumniak-Samolej: B Lab’s solutions as support for development of innovative business models based on the CSR idea	205
Przemysław Wolczek: The evolution of the approach to the concept of sustainable development on the international scene	218

Jadwiga Adamczyk

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

OBSZARY I KRYTERIA OCENY SPOŁECZNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW

Streszczenie: W zakresie SR istnieje wiele standardów i wytycznych, które wskazują na różne obszary działań i różne kryteria oceny. To sprawia, że trudno jest poddać obiektywnej ocenie wyniki w zakresie SR i dokonać porównań przedsiębiorstw. W artykule przedstawiono standardy i wytyczne społecznej odpowiedzialności według różnych kategorii podziału. Podjęto próbę usystematyzowania wytycznych i standardów SR według obszarów zastosowań i kryteriów oceny. Wskazano na ich podobieństwo i różnice oraz rekomendowano te, które najlepiej pozwalają wdrażać koncepcję społecznej odpowiedzialności i ocenić jej osiągnięcia.

Słowa kluczowe: społeczna odpowiedzialność, raportowanie, przedsiębiorstwo, standardy.

DOI: 10.15611/pn.2014.338.01

1. Wstęp

Zainteresowanie społeczną odpowiedzialnością biznesu sprawia, że przedsiębiorstwa wykorzystują Social Responsibility (SR) do celów promocyjnych i przyjmują nowy sposób afirmacji. Wielość definicji, wytycznych oraz standardów stwarza sytuację, w której istnieje dowolność w zakresie podejmowanych działań i prezentowanych wyników w ramach społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa najczęściej podają informacje dotyczące swoich osiągnięć, bez wskazywania działań wykraczających poza wymagania prawne. Jednocześnie coraz bardziej popularne i zróżnicowane raportowanie społecznej odpowiedzialności oraz udział w różnego rodzaju rankingach powodują, że bez wprowadzenia jednolitych kryteriów oceny osiągnięcia w zakresie SR są trudno porównywalne.

W zakresie społecznej odpowiedzialności istnieje wiele standardów i wytycznych, które wskazują na różne obszary działań i różne kryteria oceny. To sprawia, że trudno jest poddać obiektywnej ocenie wyniki w zakresie SR i dokonać porównań przedsiębiorstw. Zatem celami artykułu są przedstawienie i próba usystematyzowania wytycznych oraz standardów społecznej odpowiedzialności według różnych obszarów zastosowań i kryteriów oceny.

2. Rozwój zasad, standardów i wytycznych społecznej odpowiedzialności

Społeczna odpowiedzialność wskazuje na zobowiązanie przedsiębiorstw do podejmowania działań w różnych obszarach. W literaturze przedmiotu można spotkać wiele definicji i podejść do społecznej odpowiedzialności, co prowadzi w praktyce do dowolnej jej interpretacji (tab. 1).

Tabela 1. Standardy i wytyczne procesu raportowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw

Zasady	Standardy	Wytyczne
Globalne zasady Sullivana (1977, 1999)	Norma SA8000 Social Accountability (1998)	Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych (2000)
Zasady Okrągłego Stołu z Caux (1994)	Norma AA1000 Account Ability (1999)	Wytyczne GRI do raportowania zrównoważonego rozwoju (2000, GRI3 – 2006, GRI4 – 2011)
Program Global Compact (2000)	Przewodnik ISO 26000 Social Responsibility (2010)	

Źródło: opracowanie własne.

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) opracowała w 1976 r. wytyczne dla przedsiębiorstw, zalecając transparentną politykę informacyjną w zakresie działalności badawczo-rozwojowej, a także w zakresie polityki fiskalnej, ekologicznej, konkurencyjności, praw pracowniczych i konsumenckich. Wytyczne te stanowiły próbę wskazania kierunków działań wobec wymagań legislacyjnych obowiązujących w krajach działania korporacji międzynarodowych. Wytyczne są aktualizowane ze względu na zmiany zachodzące na rynkach międzynarodowych¹.

W 1977 r. korporacje zarządzające przedsiębiorstwami w RPA wprowadziły zasady sprawiedliwości społecznej i ekonomicznej. Zasady te zostały zmodyfikowane przez ich autora – pastora L. Sullivana w 1999 r. W obecnej postaci dotyczą przestrzegania praw człowieka oraz równości płci i ras w zespołach decyzyjnych dla propagowania polityki równych szans w osiągnięciu jakości życia i znane są jako „Globalne Zasady Sullivana”².

Istotną zmianę zakresu odpowiedzialności biznesu wniosły postanowienia opracowane w wyniku konferencji przedstawicieli globalnego biznesu, zwanej „Okrągłym Stołem z Caux”, która odbyła się w 1994 r. Rezultatami tej konferencji są: idea poszerzenia odpowiedzialności, odnosząca ją również do interesariuszy, a nie tylko

¹ *Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw międzynarodowych. Przegląd 2000*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2000.

² The Sullivan Foundation – www.thesullivanfoundation.org/1999.

akcjonariuszy, poszanowanie prawa w krajach działalności przedsiębiorstwa oraz przestrzeganie zasad uczciwej konkurencji i ochrona środowiska³. Oprócz ogólnych kierunków działań przyjęto zasady szczegółowe, określające relacje przedsiębiorstw korporacyjnych z klientami, inwestorami, właścicielami, pracownikami, dostawcami, konkurencją i społecznością lokalną.

W 2000 r. z inicjatywy Sekretarza Generalnego ONZ Kofi Annana powstał program Global Compact, zawierający katalog dobrych praktyk, opartych na dziewięciu uniwersalnych zasadach wynikających z Deklaracji praw człowieka, Karty praw podstawowych Międzynarodowej Organizacji Pracy, a także rekomendacji Agendy 21⁴. Akces przedsiębiorstwa do Global Compact polega na respektowaniu zasad społecznej odpowiedzialności.

Możliwość manifestowania działań organizacji w zakresie społecznej odpowiedzialności ułatwiły prace międzynarodowej organizacji GRI (Global Reporting Initiative), których wynikiem jest przedstawiony w 2000 r. przewodnik do opracowania raportów społecznych. Zawiera on wytyczne prezentacji strategii w aspektach zrównoważonego rozwoju (ekologicznym, ekonomicznym i społecznym). Konwencja opracowania pozwala na jego uniwersalne wykorzystanie bez względu na rodzaj przedsiębiorstwa⁵.

3. Standardy wdrażania społecznej odpowiedzialności

Szczególne charakter mają standardy społecznej odpowiedzialności, a wśród nich norma AA1000 (zob. tab. 1). Standard AA1000 składa się z trzech części⁶. W części pierwszej – założeniach ramowych (*Framework*) – zawarto podstawowe zasady, według których funkcjonuje przedsiębiorstwo uznane za odpowiedzialne społecznie. Część druga – norma zapewnienia (*Assurance Standard*) – wykorzystywana jest w procesie oceny i zapewnienia jakości oraz wiarygodności prowadzonych działań, systemów i kompetencji⁷. Trzecią część AA1000 stanowi norma zaangażowania interesariuszy (*Stakeholders Engagement*). Zalecenia zawarte w normie wskazują na prawo interesariuszy do przedstawienia stanowiska w sprawie funkcjonowania przedsiębiorstwa i ustanowienia zasad komunikacji z interesariuszami dla zapewnienia ich udziału w procesie zarządzania, a także reagowania na zgłaszane przez nich problemy.

³ Caux Round Table – www.cauxroundtable.org/1994.

⁴ *Agenda 21. UN Conference on Environment and Development*, UNEP Conference, Rio de Janeiro 1992.

⁵ Global Reporting Initiative – www.globalreporting.org/2002.

⁶ *AA1000 Stakeholder Engagement Standard. Exposure draft. Accountability 1000 framework*, The Institute of Social and Ethical Accountability, London 1999.

⁷ A. Shleifer, *Does Competition Destroy Ethical Behavior*, National Bureau of Economic Research, Working Paper 10269, Cambridge, MA, 2004.

Działania w procesowej realizacji założeń standardu AA1000 poddaje się społecznej i etycznej ocenie, raportowaniu i audytowi w pięciu obszarach⁸.

1. Planowanie obejmuje przegląd i przyjęcie systemu wartości oraz opracowanie celów działalności społecznej.

2. Rozliczanie zawiera zdefiniowanie i określenie zakresu procesu na podstawie analizy bazy informacyjnej, rozwoju celów związanych z wynikami oraz planów działań korygujących i usprawnień.

3. Audyt i raportowanie – proces poddaje się audytowi przez niezależną akredytowaną organizację (audyt trzeciej strony), a raporty opracowane na podstawie uzyskanych wyników i przeprowadzonych audytów przekazywane są interesariuszom celem zaopiniowania.

4. Integracja wymienionych działań realizowanych przez rozliczanie, raportowanie i przeprowadzanie audytu w aspekcie etycznym i społecznym ze strategią zarządzania, stosownie do przyjętego systemu wartości.

5. Zaangażowanie interesariuszy w każdy etap podejmowanych działań i tworzenie sprzężeń zwrotnych z organizacją w celu skutecznej realizacji zasad SR.

Audyt etyczny według zasad AA1000 może być wykorzystywany w analizie strategicznej organizacji i doskonaleniu relacji z interesariuszami, stanowiąc podstawę tworzenia i usprawniania komunikacji z interesariuszami. Wdrażanie normy AA1000 ma służyć do budowy i wdrażania strategii SR w organizacji poprzez tworzenie mapy interesariuszy i dialogu z nimi.

Innym standardem wykorzystywanym w implementacji zasad SR jest norma SA 8000. Standard SA 8000 oparty jest na uniwersalnych wartościach wynikających z międzynarodowych konwencji praw człowieka, opracowanych z inicjatywy ONZ. Działania w ramach SA 8000 dotyczą⁹:

- pracy przymusowej lub obowiązkowej,
- pracy chałupniczej,
- zniesienia najgorszych form pracy dzieci,
- najniższego wieku dopuszczenia do zatrudnienia,
- bezpieczeństwa, zdrowia i środowiska pracy,
- rehabilitacji zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych,
- dyskryminacji w zakresie zatrudniania i wykonywania zawodu,
- jednakowego wynagrodzenia dla kobiet i mężczyzn za pracę jednakowej wartości,
- prawa organizowania się i rokowań zbiorowych,
- wolności związkowej i ochrony praw związkowych,

⁸ *AA1000 Guidance Note on the Principles Materiality, Completeness and Responsiveness as They Relate to the AA1000 Assurance Standard*, The Institute of Social and Ethical Accountability, London 2006.

⁹ International Labour Organization działa pod auspicjami ONZ, skupiając przedstawicieli pracodawców, związków zawodowych i organizacji rządowych krajów członkowskich ONZ, por. D. Orleańska, *SA 8000. Standard odpowiedzialności społecznej drogą do zrównoważonego rozwoju organizacji*, „ABC Jakości” 2007, nr 3/4.

- ochrony przedstawicieli pracowników w przedsiębiorstwach i przyznania im ułatwień.

Podejście systemowe do problematyki warunków pracy i równości wszystkich zatrudnionych, pracy dzieci i ochrony praw związkowych wymaga ustanowienia przez przedsiębiorstwo stosownej polityki odpowiedzialności społecznej. Polityka odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstwa jest dokumentem przedstawianym do publicznej wiadomości. Polityka odpowiedzialności społecznej wymaga odniesienia się do każdego z obszarów przedstawionych w standardzie SA 8000, ponieważ wskazują one na deklarowane sposoby postępowania. Dotyczą one: pracy dzieci, pracy przymusowej, zdrowia i bezpieczeństwa, wolności stowarzyszania i prawa negocjacji zbiorowych, dyskryminacji, praktyki dyscyplinarnej, czasu pracy, wynagradzania, systemów zarządzania.

System zarządzania według SA 8000 podlega ciągłemu doskonaleniu w oparciu o monitorowanie procesów, przeprowadzane przeglądy i audyty oraz działania korygujące i zapobiegawcze. Opracowanie i wdrożenie systemu wymaga zaangażowania kierownictwa i pracowników w usprawnianie procesów komunikowania się. Pozwala to na sprawne reagowanie na postulaty pracowników i załatwianie skarg, a także na przekazywanie informacji o funkcjonowaniu systemu i uzyskiwanie informacji zwrotnych. Stwierdzenie niezgodności z założeniami standardu SA 8000 stanowi podstawę opracowania planu i harmonogramu działań korygujących i zapobiegawczych.

System według SA 8000 podlega certyfikacji oraz nadzorowi na podstawie audytów¹⁰. Przedmiotem audytu jest w sensie formalnym dokumentacja systemu, a także jego funkcjonowanie w praktyce. Norma SA 8000 ma charakter tematyczny z zakresu zatrudnienia oraz stosunków pracy i nie obejmuje wielu ważnych obszarów SR. Cieszy się natomiast dużym zainteresowaniem i wdrożeniem (3083 przedsiębiorstwa z 65 państw).

Kompleksowy zakres ma najnowszy standard – przewodnik ISO 26000, w którym wskazano siedem obszarów SR (tab. 2).

Opracowanie ISO 26000 miało na celu uzyskanie międzynarodowego porozumienia wszystkich środowisk zainteresowanych SR w zakresie¹¹:

- definicji i zasad społecznej odpowiedzialności,
- identyfikacji kluczowych obszarów i problemów społecznej odpowiedzialności,
- wytycznych odnośnie do włączenia społecznej odpowiedzialności w strategię działania organizacji.

Standard ISO 26000 nie podlega certyfikacji, lecz ma ułatwić podejmowanie działań w zakresie społecznej odpowiedzialności. Wielowymiarowy charakter nor-

¹⁰ ISO 19011:2002 *Guidelines for quality and/or environmental management systems auditing; ISO/IEC 17021:2006 Conformity assessment – Requirements for bodies providing audit and certification of management systems*, International Organization for Standardization, 2011.

¹¹ ISO 26000. *Guidance for Social Responsibility*, International Organization for Standardization, 2010.

my ma związek z międzynarodowymi standardami w zakresie: praw człowieka, odpowiedzialności społecznej, ochrony środowiska, przeciwdziałania korupcji. Celem nadrzędnym rekomendacji społecznej odpowiedzialności zawartych w standardzie jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju i dobrobytu społeczeństwa.

Tabela 2. Obszary i kryteria oceny SR według ISO 26000

Obszary	Kryteria
1. Zarządzanie	Wdrażanie systemów, struktury i procesów zarządzania
2. Prawa człowieka	Przestrzeganie prawa człowieka do życia, wolności, pracy, edukacji, zdrowia itp.
3. Praktyki pracownicze	Stosowane praktyki w procesie pracy – warunki pracy, bezpieczeństwo, rozwój pracowników
4. Środowisko	Wpływ na środowisko – zapobieganie zanieczyszczeniom, ograniczenie zużycia surowców, energii, zmniejszenie zmian klimatycznych
5. Praktyki biznesowe	Dobre praktyki wobec partnerów, dostawców, agend rządowych, konkurencji
6. Działania na rzecz konsumentów	Uczciwe działania wobec konsumentów w zakresie dostarczania produktów i usług, zawierania umów, bezpieczeństwa, informowania i marketingu
7. Zaangażowanie społeczne	Inicjatywy na rzecz społeczeństwa i lokalnej społeczności – edukacja, rozwój pracowników i społeczności lokalnej, inwestycje społeczne, tworzenie dobrobytu

Źródło: opracowanie własne na podstawie *ISO 26000. Guidance for social responsibility*, International Organization for Standardization, 2010.

Jako kluczowe obszary SR wskazano: związek SR z zarządzaniem organizacją (ład organizacyjny), prawa człowieka, stosunki pracy, środowisko, dobre praktyki działania wobec agend rządowych, partnerów biznesowych, dostawców, konkurencji, uczciwe działania na rzecz konsumentów, zaangażowanie społeczne i rozwój społeczności.

Standard ISO 26000 zachęca organizacje do realizacji SR w większym zakresie niż obowiązujące normy prawne, formułując zasady, które są ogólne w swej naturze, wzajemnie zależne i powinny być zastosowane w sposób konsekwentny w polityce, podejmowaniu decyzji oraz działalności. Są nimi:

- 1) zasada przestrzegania prawa;
- 2) zasada poszanowania dyrektyw, deklaracji, rezolucji, konwencji i porozumień międzynarodowych;
- 3) zasada identyfikacji oczekiwań interesariuszy;
- 4) zasada odpowiedzialności;
- 5) zasada transparentności;
- 6) zasada przestrzegania fundamentalnych praw człowieka;
- 7) zasada poszanowania odmienności.

Biorąc pod uwagę popularność norm ISO i liczbę certyfikatów (1 484 651 w 2011 r.), należy sądzić, że standard ISO 26000 znajdzie dużo zastosowań, ponieważ norma ISO 14001 dotycząca zarządzania środowiskowego ma duży wkład w realizację SR przedsiębiorstw.

4. Wytyczne w zakresie raportowania społecznej odpowiedzialności

Celem raportowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw jest mierzenie i komunikowanie wyników ekonomicznych, społecznych oraz ekologicznych, a także ponoszenie odpowiedzialności wobec wszystkich interesariuszy. Raportowanie społecznej odpowiedzialności często bywa używane zamiennie z raportowaniem zrównoważonego rozwoju. Wynika to z zależności obu koncepcji, gdyż podejmowanie społecznej odpowiedzialności przez przedsiębiorstwa przyczynia się do zrównoważonego rozwoju.

Wytyczne OECD są zaleceniami kierowanymi do przedsiębiorstw wielonarodowych. Stanowią zbiór dobrowolnie stosowanych zasad i norm odpowiedzialnej działalności, zgodnej z przepisami prawa. Przedsiębiorstwa wielonarodowe zobligowane są w wytycznych do stosowania najlepszych praktyk w zakresie polityki zrównoważonego rozwoju poprzez zapewnienie spójności celów społecznych, ekonomicznych oraz środowiskowych.

Tabela 3. Obszary i kryteria oceny SR według Global Compact

Obszary	Kryteria
1. Prawa człowieka	1.1. Wspieranie i przestrzeganie praw człowieka przyjętych przez międzynarodową społeczność 1.2. Eliminacja wszystkich przypadków łamania praw człowieka przez przedsiębiorstwo
2. Standardy pracy	2.1. Poszanowanie wolności stowarzyszania się 2.2. Eliminacja wszelkich form pracy przymusowej 2.3. Zniesienie pracy dzieci 2.4. Likwidowanie dyskryminacji w zatrudnieniu
3. Środowisko naturalne	3.1. Zapobiegawcze podejście do ochrony środowiska 3.2. Promowanie podejmowania ekologicznej odpowiedzialności 3.3. Stosowanie i rozwijanie technologii przyjaznych dla środowiska
4. Korupcja	4.1. Przeciwdziałanie wszystkim formom korupcji, w tym wymuszeniom i łapówkarstwu

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Agenda 21...*

Wytyczne OECD zawierają zalecenia dla przedsiębiorstw wielonarodowych w zakresie jawności informacji dotyczących zatrudnienia i stosunków pracy, ochrony środowiska, zwalczania korupcji, ochrony interesów konsumenta, nauki i techno-

Tabela 4. Obszary i kryteria oceny SR według wytycznych GRI

Obszar	Kryteria
I. Działalność ekonomiczna	Wyniki ekonomiczne 1. Przychody ze sprzedaży 2. Udział w rynku 3. Pośrednie wpływy ekonomiczne
II. Działalność środowiskowa	Wyniki środowiskowe 1. Zużycie materiałów, energii, wody 4. Różnorodność biologiczna 5. Emisje, ścieki, odpady 6. Produkty i usługi 7. Zgodność z regulacjami 8. Transport
III. Działalność społeczna	Wyniki dotyczące zatrudnienia i godziwej pracy 1. Zatrudnienie 2. Relacje pracownicy – kadra zarządzająca 3. Zdrowie i bezpieczeństwo zatrudnionych 4. Szkolenie i edukacja 5. Różnorodność i równość szans Wyniki dotyczące praw człowieka 1. Praktyki inwestycyjne i zaopatrzeniowe 2. Niestosowanie dyskryminacji 3. Wolność zrzeszania się i prawo do sporów zbiorowych 4. Zatrudnianie dzieci 5. Praca przymusowa 6. Praktyki dotyczące bezpieczeństwa 7. Przestrzeganie praw ludności rdzennej Wyniki dotyczące społeczeństwa 1. Społeczność 2. Korupcja 3. Polityka publiczna 4. Zachowania naruszające swobodę konkurencji 5. Zgodność z regulacjami Wyniki dotyczące odpowiedzialności za produkt 1. Zdrowie i bezpieczeństwo klientów 2. Oznakowanie produktów i usług 3. Komunikacja marketingowa 4. Poufność informacji dotyczących konsumenta 5. Zgodność z prawem

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Global Reporting...*

logii, ochrony konkurencji oraz podatków. Przedsiębiorstwa są zachęcane do udostępniania wiarygodnych informacji o prowadzonej działalności, sytuacji finansowej i rozwiązywaniu problemów społecznych. Wytyczne OECD służą także do procesu raportowania SR przez przedsiębiorstwa wielonarodowe.

W praktyce wiele przedsiębiorstw przeprowadza raportowanie społecznej odpowiedzialności w oparciu o program Global Compact. Akces przedsiębiorstwa do

Global Compact polega na respektowaniu zasad społecznej odpowiedzialności (tab. 3). Przyjęcie zasad Global Compact jest dobrowolne i nie wymaga akredytacji.

Podstawowym założeniem wytycznych GRI jest transparentność w zakresie efektów ekonomicznych, społecznych i ochrony środowiska jako fundamentalny składnik efektywnych relacji z interesariuszami, decyzji inwestycyjnych i innych zachowań rynkowych (tab. 4)¹².

W wytycznych GRI nie podano sposobów obliczania poszczególnych wskaźników, a tylko to, co powinno być mierzone. Raport GRI powinien zawierać¹³:

- wskaźniki ekonomiczne, np.: przychody, koszty operacyjne, wynagrodzenia pracownicze, darowizny i inne świadczenia na rzecz społeczności, niepodzielone zyski, wypłaty dla właścicieli kapitału i instytucji państwowych;
- wskaźniki środowiskowe, np. procent materiałów pochodzących z recyklingu;
- wskaźniki społeczne, dotyczące:
  - zatrudnienia, np. struktura rad nadzorczych i pracowników pod względem płci, wieku itp.,
  - praw człowieka, np. liczba godzin przeznaczonych na szkolenia pracowników z prawa człowieka i odsetek przeszkolonych pracowników,
  - społeczeństwa, np. odsetek i liczba jednostek biznesowych poddanych analizie w zakresie korupcji,
  - odpowiedzialności za produkt, np. programy dotyczące przestrzegania prawa, standardów i kodeksów komunikacji marketingowej, reklamy, promocji i sponsoringu.

Przed zakończeniem przygotowania raportu i jego opublikowaniem przedsiębiorstwa powinny zadeklarować poziom aplikacji ramowych zasad GRI. Pozwala to na ocenę, w jakim stopniu wytyczne i ramowe zasady GRI zostały uwzględnione w raporcie.

5. Wnioski i uogólnienia

Informowanie o społecznym zaangażowaniu przedsiębiorstw staje się bardzo popularne, mimo że nie ma w tym względu obowiązkowego. Wiele przedsiębiorstw zwiększa zakres informacji o dobrowolne ujawnienia, aby dać pełniejszy obraz działania. Coraz więcej przedsiębiorstw publikuje informacje o podejmowaniu społecznej odpowiedzialności. Ponieważ nie ma wymagań prawnych dotyczących przygotowania i ujawniania informacji w zakresie SR, istnieje dowolność w zakresie ilości, szczegółowości i formy prezentowanych danych. Punktem odniesienia w doborze zasad, obszarów oceny i raportowania SR stają się korzyści wizerunkowe przedsiębiorstw.

¹² *Global Reporting Initiative, Sustainability Reporting Guidelines*, 2006, <http://www.globalreporting.org> (10.12.2011).

¹³ D. Oswald, *Koncepcja odpowiedzialności biznesu w rachunkowości*, [w:] Smith N.C., Lenssen G. (red.), *Odpowiedzialność biznesu. Teoria i praktyka*, Studio EMKA, Warszawa 2009, s. 110.

Bardzo często zakres wdrożenia SR jest wycinkowy, a wybrany sposób i zakres informacji służy celom marketingowym.

Społeczna odpowiedzialność odnosi się do wielu obszarów, dlatego podjęto próbę normalizacji. Dotyczy ona zarówno odpowiedzialności wobec pracowników, jak i oczekiwań pozostałych interesariuszy, również pośrednio standardów systemowych jakości i relacji przedsiębiorstwa ze środowiskiem.

Ilość standardów i wytycznych dotyczących społecznej odpowiedzialności powoduje, że utrudnione jest ich wdrażanie w przedsiębiorstwach. Przeprowadzona analiza standardów i wytycznych wskazuje, że program Global Compact charakteryzuje większy poziom ogólności. Z kolei wytyczne OECD uwzględniają specyfikę przedsiębiorstw wielonarodowych. Wśród znormalizowanych systemów, normy AA1000 i SA 8000 są w dużym stopniu zoperacjonalizowane, co jest ich zaletą, jednakże nie obejmują wszystkich obszarów SR. Zaletą jest również obiektywna ocena wdrożenia norm, ze względu na wymóg ich certyfikacji.

W zakresie podejmowania społecznej odpowiedzialności przez przedsiębiorstwa przewodnik ISO 26000 może odegrać istotną rolę. Wynika to z popularności wcześniejszych norm ISO, stosowanych w zintegrowanym zarządzaniu organizacjami. Należałoby jednak podjąć dalsze prace w kierunku obiektywnej oceny i certyfikacji, podobnej do ISO 14001. W zakresie raportowania wytyczne GRI można uznać za najbardziej zaawansowane w ocenie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Ważnym kierunkiem działań są prace w zakresie integrowania standardów i wytycznych. Efektem tych działań jest podjęta przez Global Reporting Initiative próba dostosowania wskaźników GRI do wymagań ISO 26000. W ten sposób te najbardziej zaawansowane wytyczne i standardy stanowiąc będą zintegrowany system oceny społecznej odpowiedzialności.

Literatura

- AA1000 Guidance Note on the Principles Materiality, Completeness and Responsiveness as They Relate to the AA1000 Assurance Standard*, The Institute of Social and Ethical Accountability, London 2006.
- AA1000 Stakeholder Engagement Standard. Exposure draft. Accountability 1000 framework*, The Institute of Social and Ethical Accountability, London 1999.
- Agenda 21. UN Conference on Environment and Development*, UNEP Conference, Rio de Janeiro 1992.
- Global Reporting Initiative, Sustainability Reporting Guidelines*, 2006, <http://www.globalreporting.org> (10.12.2011).
- ISO 19011:2002 Guidelines for quality and/or environmental management systems auditing.*
- ISO/IEC 17021:2006 Conformity assessment – Requirements for bodies providing audit and certification of management systems.*
- ISO 26000. Guidance for social responsibility*, International Organization for Standardization, 2010.
- Orleańska D., *SA 8000. Standard odpowiedzialności społecznej drogą do zrównoważonego rozwoju organizacji*, „ABC Jakości” 2007, nr 3/4.

- Oswald D., *Koncepcja odpowiedzialności biznesu w rachunkowości*, [w:] N.C. Smith, G. Lenssen (red.), *Odpowiedzialność biznesu. Teoria i praktyka*, Studio EMKA, Warszawa 2009.
- Shleifer A., *Does Competition Destroy Ethical Behavior*, National Bureau of Economic Research, Working Paper 10269, Cambridge, MA, 2004.
- Wtyczne OECD dla przedsiębiorstw międzynarodowych. Przegląd 2000*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2000.

Źródła internetowe

- www.cauxroundtable.org/1994.
- www.globalreporting.org/2002.
- www.thesullivanfoundation.org/1999.

AREAS AND CRITERIA OF ASSESSMENT OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

Summary: In the field of CSR, there are many standards and guidelines that indicate different areas of work and various evaluation criteria. It causes that it is difficult to assess the results of CSR objectively and to compare companies. The article presents the standards and guidelines of Corporate Social Responsibility according to various categories of division. An attempt was made to systematize CSR guidelines and standards according to the areas of application and evaluation criteria. The author pointed out their similarities and differences and recommended the ones that help implement the concept of Corporate Social Responsibility and assess its achievements in the best way.

Keywords: social responsibility, reporting, enterprise, standards.